

Prijedlog

**PROCJENA RIZIKA OD PRANJA NOVCA U BOSNI I HERCEGOVINI
POVEZANIH S PRAVNIM LICIMA
ZA PERIOD 2020. - 2022. GODINA**

Sarajevo, 2024. godine

SADRŽAJ

Spisak skraćena	3
1. Uvodne napomene	4
2. Profil zemlje - materijalnost	5
2.1. Opšte napomene	5
2.2. Pravna lica u BiH	6
2.3. Strana pravna lica u BiH, njihove podružnice i strana predstavništva	8
2.4. „Shell“ i „Phantom“ kompanije	14
2.5. Stvarno vlasništvo – zakonski okvir	14
2.6. Stvarno vlasništvo u brojevima	15
2.7. Stvarni vlasnici iz visoko-rizičnih zemalja	19
2.8. Bankovni depoziti/podizanja gotovine od strane nerezidentnih korporativnih klijenata	21
2.8.1. Polozi gotovine na bankovne račune od strane nerezidentnih pravnih lica	21
2.8.2. Podizanja gotovine sa bankovnih računa nerezidentnih pravnih lica	22
2.9. Trustovi i pravni aranžmani	23
3. Podaci o prijetnji	24
3.1. Podaci o sumnjivim transakcijama	22
3.2. Podaci o sumnjivim transakcijama koje se odnose na pravna lica	25
3.3. Struktura prijavljenih rezidentnih pravnih lica	25
3.4. Vlasnička struktura stranih pravnih lica obuhvaćenih STR	26
3.5. Analiza STR	27
3.5.1. Uočeni indikatori u STR koje se odnose na pravna lica	27
3.5.2. STR u kontekstu krivičnih djela ocijenjenih visokom prijetnjom za BiH	28
3.6. Postupanje po STR	29
3.7. Povratne informacije zaprimljene po osnovu informacija FOO-a	32
3.7.1. Povratne informacije zaprimljene od poreznih organa	32
3.7.2. Povratne informacije zaprimljene od agencija za provođenje zakona	34
3.8. Postupanje policijskih službenika FOO-a	35
4. Međunarodna saradnja	36
4.1. Zahtjevi/informacije prosljeđeni drugim FOO	36
4.2. Zahtjevi/informacije zaprimljeni od drugih FOO	38
4.3. Međunarodna saradnja ostvarena putem INTERPOL	39
5. Podaci o kriminalu	39
6. Ostalo	39
7. Zaključak	40

Spisak skraćenica

BiH - Bosna i Hercegovina
FBiH - Federacija Bosne i Hercegovine
RS - Republika Srpska
FATF - Radna grupa za finansijsko djelovanje (Financial Action Task Force)
EU - Evropska unija
VSTV BiH - Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
SIPA - Državna agencija za istrage i zaštitu
FOO - Finansijsko-obavještajno odjeljenje SIPA
MUP - Ministarstvo unutrašnjih poslova
MUP RS - Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske
AMLS - Softver za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti
PN - Pranje novca
FT - Finansiranje terorizma
SPN/FTA - sprječavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti
KD - krivična djela
STR - Izveštaj o sumnjivoj transakciji
KM - Konvertibilna marka

1. Uvodne napomene

Sprječavanje, otkrivanje i sankcionisanje krivičnih djela pranja novca i finansiranja terorizma je od iznimne važnosti za povećanje kredibiliteta Bosne i Hercegovine, kao ravnopravnog partnera u međunarodnim odnosima, koji je sposoban dati svoj puni doprinos u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma. Sama izrada i efikasna implementacija strateških dokumenata u ovoj oblasti predstavlja proaktivan pristup u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma, koji nosi u sebi perspektivu promjena u našim ukupnim mogućnostima, unaprijeđenje znanja, pojačanu međusobnu saradnju institucija i agencija u Bosni i Hercegovini, te efikasnije provođenje zakona, kao i jačanje međunarodne saradnje.

U okviru Regionalnog projekta koji se provodi na području zemalja Zapadnog Balkana i ima za cilj identifikovati prednosti i slabosti postojećeg pravnog okvira, prijetnji, ranjivosti i posljedice rizika koji predstavljaju različite vrste pravnih subjekata, s posebnim akcentom na prekogranično poslovanje, sačinjena je procjena rizika od pranja novca koji su povezani s pravnim licima registrovanim u Bosni i Hercegovini, kao i međunarodnim pravnim licima koje imaju „određenu poveznicu“ s Bosnom i Hercegovinom.

Svrha predmetne procjene je identifikovanje prednosti i slabosti postojećeg pravnog okvira, prijetnji, ranjivosti i posljedica rizika koji predstavljaju različite vrste pravnih subjekata s posebnim akcentom na prekogranično poslovanje, te na osnovu nalaza identifikovati tipologije i dati preporuke za poboljšanja. Obaveza vršenja navedene procjene propisana je FATF preporukom 24. „Transparentnost i stvarno vlasništvo pravnih lica“.

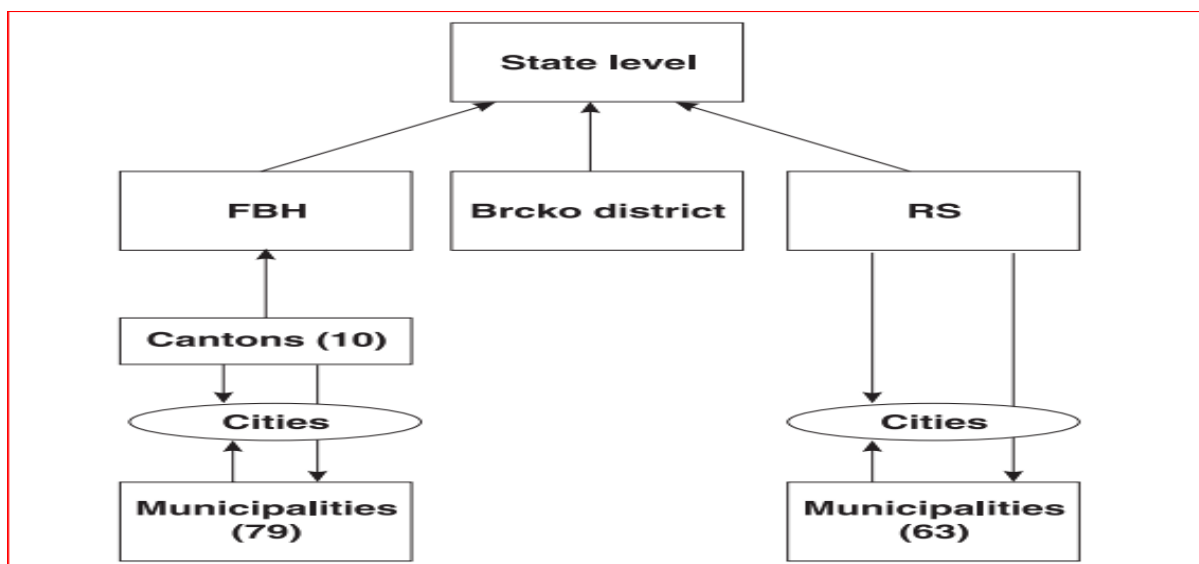
S tim u vezi Finansijsko-obavještajno odjeljenje (FOO) je od institucija na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini prikupljao sveobuhvatne podatke koji se odnose na materijalnost (broj i vrsta pravnih lica registrovanih u zemlji i njihova djelatnost, broj aktivnih i neaktivnih pravnih lica), stvarnim vlasnicima, podatke o njihovim gotovinskim transakcijama izvršenim putem bankarskog sistema, trustovima i pravnim aranžmanima, shell i fantomskim kompanijama, sumnjivim transakcijama i kriminalnim aktivnostima.

2. Profil zemlje, materijalnost

2.1. Opšte napomene

BiH je država Jugoistočne Evrope, smještena u zapadnom dijelu Balkanskog poluostrva. Prostire se na 51 209,2 km², na istoku graniči sa Srbijom i Crnom Gorom, a na sjeveru, zapadu i jugu sa Republikom Hrvatskom. Prema popisu iz 1991. godine u BiH je živjelo 4.332.339 stanovnika, što je za oko 800.000 više u odnosu na popis iz 2013. godine kada je broj stanovnika iznosio 3.531.159.

BiH je decentralizirana država s kompleksnim uređenjem. Sastoji se od dva entiteta - Federacije BiH i Republike Srpske, te Brčko Distrikta BiH koji ima poseban status. Federacija BiH se dodatno sastoji od deset kantona. Svaki entitet, distrikt i kanton imaju svoj ustav, predsjednika, vladu, parlament i sudstvo, kao i država BiH.

Sa ekonomskog aspekta BiH je tranzicijska ekonomija. Službena valuta je Konvertibilna marka (BAM) i njena približna vrijednost iznosi 1 BAM= 0,511292 Eura. Nominalni Bruto domaći proizvod (BDP) za 2021. godinu, iznosio je 19,8 milijardi Eura, tj. 5.724 Eura po glavi stanovnika, dok je prosječna neto plata iznosila 510 Eura. Pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 66,1%, a direktna strana ulaganja iznosila su 496 miliona Eura.¹ Rezultati Evropskog programa usporedbe cijena i BDP-a pokazali su da je BDP BiH po stanovniku u standardu kupovne moći (PPS) za 2021. godinu iznosio 33% prosjeka EU, dok je Stvarna individualna potrošnja po stanovniku (PPS) za 2021. godine iznosila 41% prosjeka EU.²

¹ <http://www.fipa.gov.ba/informacije/statistike/pokazatelji/default.aspx?id=206&langTag=bs-BA>

² https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Saopštenja/2022/NAC_05_2021_Y1_1_HR.pdf

2.2. Pravna lica u BiH

Osnivanje pravnih lica³ u BiH je regulisano entitetskim zakonskim i podzakonskim aktima, odnosno Brčko distrikta, a prvenstveno Zakonom o privrednim društvima Federacije BiH („Službeni glasnik FBiH“, broj 81/15), Zakonom o privrednim društvima Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 127/2008, 58/2009, 100/2011, 67/2013, 100/2017 i 82/2019), Zakonom o preduzećima Brčko distrikta („Službeni glasnik BD BiH, broj 11/01).

Prema navedenoj zakonskoj regulativi, u Bosni i Hercegovini se mogu osnovati četiri tipa pravnih lica:

- društva sa ograničenom odgovornošću (d.o.o.);
- dionička društva (d.d., a.d.);
- partnerstva i
- ograničena partnerstva.

Podaci o ukupnom broju pravnih subjekata u zemlji i njihovoj poslovnoj aktivnosti evidentiraju se u Statističkom poslovnim registru (SPR) koji se vodi i održava na nivou države po osnovu EU Uredbe o Evropskim poslovnim statistikama (Regulation EC No 2019/2152), Zakona o statistici BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 26/04 i 42/04) i Zakona o klasifikaciji djelatnosti BiH⁴. Prema navedenom registru za čiju ažurnost je zadužena Agencija za statistiku BiH u saradnji s Federalnim zavodom za statistiku FBiH, Republičkim zavodom za statistiku Republike Srpske i Ekspoziturom Agencije za statistiku BiH u Distriktu Brčko BiH, broj aktivnih pravnih subjekata se u BiH u periodu 2019.-2021. godina kretao između 183.404 i 197.585 što u odnosu na ukupan broj stanovnika iznosi između 5,19% i 5,60%.

Pregled aktivnih pravnih subjekata u BiH za period 2020.-2022. godina se nalazi u tabeli ispod:

Godina	2020.	2021.	2022.
Aktivni	189.084	197.585	207.559

Tabela 1. ukupan broj aktivnih pravnih subjekata u BiH

Istovremeno, u BiH je svoje poslovne aktivnosti obustavljalo između 96.398 i 108.033 pravnih subjekata i to kako slijedi:

Godina	2020.	2021.	2022.
Ugašeni	101.804	108.033	114.009

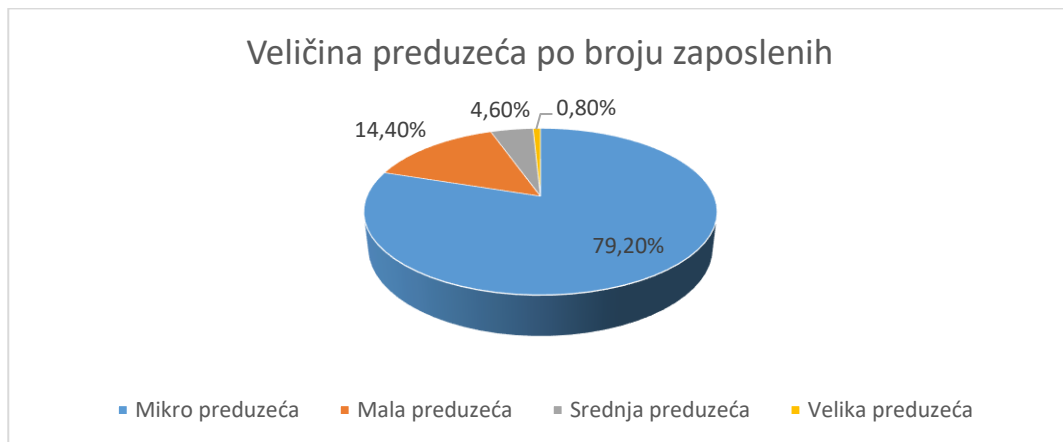
Tabela 2. ukupan broj ugašenih pravnih subjekata u BiH

U poređenju s brojem djelatnika, zaključno s 31.12.2022. godine, najveći broj aktivnih pravnih subjekata u BiH, čak njih 79,2% se smatra mikro preduzećima (od 0 do 9 djelatnika). Malih

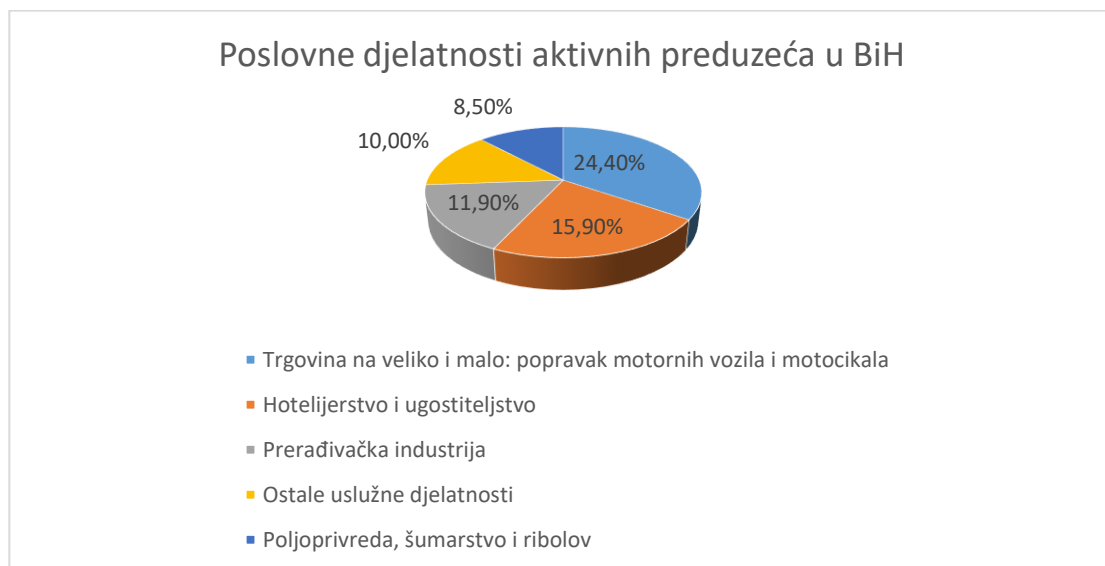
³ Termin “pravna lica” označava sve subjekte osim fizičkih lica koja mogu uspostaviti poslovni odnos s finansijskom institucijom ili na drugi način posjedovati imovinu. To može uključivati firme, korporativna tijela, zaklade, anstalt, partnerstva ili udruženja i druge relevantno slične subjekte

⁴ Osim navednog registra na nivou BiH, postoje još i javno dostupni registri poslovnih subjekata na entitetskim nivoima, odnosno na nivou Brčko distrikta i to: Registar poslovnih subjekata F BiH, Registar poslovnih subjekata RS, Registar poslovnih subjekata Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

preduzeća je 14,4% (10 - 49 djelatnika), a slijede srednja preduzeća (50 - 249 zaposlenih) kojih ima 4,6%, odnosno velika preduzeća (250 i više zaposlenih) kojih je samo 0,8%. Za 1,0 % aktivnih preduzeća podatak o zaposlenim nije raspoloživ. (Grafikon 1)⁵

Kada je riječ o poslovnim djelatnostima aktivnih pravnih lica u BiH, najveći broj njih se bavi trgovinom na veliko i malo; popravkom motornih vozila i motocikala (24,4%), djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanje hrane - hotelijerstvo i ugostiteljstvo (15,90%), prerađivačka industrija (11,90%), ostale uslužne djelatnosti (10,00%), i poljoprivreda, šumarstvo i ribolov (8,50%). (Grafikon 2)⁶

Prema zvaničnim podacima Agencije za statistiku BiH 89,9% pravnih subjekata ostvaruje prihode manje od 4 miliona KM na godišnjem nivou, 6,3% preduzeća ostvaruje prihode od 4 do 20 miliona KM, a samo 1,8% preduzeća ima prihode 20 i više miliona KM. Za 2,1% aktivnih preduzeća podatak o prihodu nije raspoloživ.

⁵ https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Saopštenja/2023/SBR_01_2022_Y1_1_BS.pdf

⁶ https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Saopštenja/2023/SBR_01_2022_Y1_1_BS.pdf

2.3. Strana pravna lica u BiH, njihove podružnice i strana predstavništva

Poslovanje stranih pravnih lica⁷ i njihovih podružnica u Bosni i Hercegovini je između ostalog regulisano Zakonom o vanjskotrgovinskoj politici BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 7/98 i 35/04), Zakonom o carinskoj politici BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 57/04 i 93/08), Zakonom o politici direktnih stranih ulaganja („Službeni glasnik BiH“, br. 4/98 i 13/03, 48/10 i 22/15), Odlukom o osnivanju i radu predstavništava stranih lica u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 15/03).

U vezi s navedenim zakonima, te ranije pomenutim zakonima o privrednim društvima, odnosno Zakonom o preduzećima Brčko distrikta BiH svi novoosnovani pravni subjekti su dužni da se evidentiraju u sudski registar koji je javan i koji obuhvata registar podataka i registar isprava.

U sudski registar upisuju se obavezno sljedeći podaci:

- 1) firma i sjedište društva;
- 2) oblik društva;
- 3) djelatnost;
- 4) podružnice;
- 5) ime i prezime, adresa prebivališta, funkcija i obim ovlaštenja lica ovlaštenih za zastupanje društva; i
- 6) firma, sjedište, djelatnost i lice ovlašteno za zastupanje podružnice ili drugog dijela društva s ovlaštenjima u pravnom prometu.

Kada je pak riječ o podacima o vlasništvu, osnovnom kapitalu, ulozima, dionicama i udjelima, u sudski registar upisuju se obavezno i sljedeći podaci:

- 1) ime i prezime ili firma i adresa prebivališta ili sjedišta članova društva i ovlašteni zastupnik pravnog lica kao člana društva;
- 2) visina ugovorenog (upisanog) i iznos uplaćenog osnovnog kapitala;
- 3) iznos uloga komanditora u komanditnom društvu i udjela članova društva s ograničenom odgovornošću;
- 4) klasa, broj, i nominalna vrijednost dionica.

Nakon što su pravna lica upisana u Sudski registar, svi sudovi iz BiH u skladu sa odredbama Zakona o politici direktnih stranih ulaganja i Uputstvom o načinu dostavljanja, vođenju evidencije i objavljivanju podataka o registrovanim direktnim stranim ulaganjima u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 86/10) navedene podatke na mjesečnoj osnovi dostavljaju Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH koje uz podršku Međunarodne finansijske korporacije (IFC) vodi i ažurira Bazu podataka o tijekovima direktnih stranih ulaganja u BiH.

Uvidom u navedenu Bazu je utvrđeno da su u periodu 2020.-2022. godine fizička i pravna lica iz 88 različitih zemalja registrirale ukupno 4960 pravnih lica u BiH i to kako slijedi:

⁷ Pod stranim pravnim licem se podrazumijeva: i) rezidentno pravno lice koje se nalazi u vlasništvu stranog pravnog lica ii) strano pravno lice registrovano u registru poslovnih subjekata iii) rezidentno pravno lice čiji je stvarni vlasnik nerezident.

Zemlja osnivača	2020	2021	2022	UKUPNO
Zemlje učesnice u Regionalnoj procjeni ⁸	132	213	316	661
Ostale zemlje	775	1071	1552	3398
BIH ⁹	217	291	393	901
UKUPNO	1124	1575	2261	4960

Tabela 3. Ukupan broj stranih pravnih lica osnovanih u BiH u periodu 2020-2022

Od navedenog broja pravnih lica, 661 ili 13,33 % osnovano je od strane zemlja učesnica u Regionalnoj procjeni, kako slijedi:

r.b.	Zemlja osnivača	2020	2021	2022	UKUPNO
1.	Albanija	2	3	5	10
2.	Makedonija	13	14	17	44
3.	Srbija	105	182	271	558
4.	Crna Gora	12	14	23	49
UKUPNO:		132	213	316	661

Tabela 4. Strana pravna lica osnovane od strane rezidenata zemalja učesnica

Što se tiče ostalih zemalja, najveći broj se odnosi na R. Hrvatsku (436), Sloveniju (344), Tursku (264), Njemačku (250), Saudijska Arabija (210), Kuvajt (206), Austriju (204), dok je detaljan pregled tabelarno prikazan u nastavku:

r. b.	Zemlja osnivača	2020	2021	2022	Ukupno
1.	Afganistan	0	1	0	1
2.	Alžir	0	1	0	1
3.	Australija	5	1	6	12
4.	Austrija	38	58	108	204
5.	Azerbejdžan	0	2	1	3
6.	Bahrein	7	13	13	33
7.	Bangladeš	1	0	0	1
8.	Belgija	1	3	11	15
9.	Brazil	1	0	0	1
10.	Bugarska	1	1	7	9
11.	Kanada	4	4	6	14
12.	Kajmanska ostrva	1	0	0	1
13.	Kina	34	26	28	88
14.	Hrvatska	101	136	199	436
15.	Kipar	4	4	4	12
16.	Češka Republika	3	7	21	31
17.	Danska	6	1	4	11
18.	Egipat	16	20	26	62
19.	Salvador	0	0	1	1
20.	Estonija	0	3	3	6

⁸ Učestvuju zemlje Zapadnog Balkana

⁹ Radi se o zajedničkom ulaganju lica iz BiH i stranog ulagača koji je pristupio domaćem pravnom licu iz BiH ili je zajedno sa pravnom ili fizičkim licem iz BiH osnovano privredno društvo koje ima elemenat stranog ulaganja odnosno, jedan dio kapitala je u vlasništvu stranog lica.

21.	Finska	1	1	2	4
22.	Francuska	4	9	7	20
23.	Njemačka	53	74	123	250
24.	Grčka	3	3	2	8
25.	Grenland	0	1	1	2
26.	Hong Kong	2	1	0	3
27.	Mađarska	4	4	14	22
28.	Indija	1	3	4	8
29.	Iran	2	4	6	12
30.	Irak	2	0	0	2
31.	Irska	2	1	2	5
32.	Isle of Man	0	1	1	2
33.	Izrael	1	1	3	5
34.	Italija	27	33	49	109
35.	Jordan	3	14	12	29
36.	Kazahstan	1	0	0	1
37.	Kanada	0	1	0	1
38.	Koreja	1	1	0	2
39.	Kuvajt	44	83	79	206
40.	Latvija	0	1	3	4
41.	Lebanon	1	3	1	5
42.	Libija	6	5	4	15
43.	Libija	3	3	2	8
44.	Lihtenštajn	1	1	0	2
45.	Luksemburg	6	3	17	26
46.	Malezija	3	1	2	6
47.	Malta	2	3	2	7
48.	Maroko	0	1	0	1
49.	Monako	0	0	2	2
50.	Mexico	1	0	0	1
51.	Holandija	20	22	32	74
52.	Oman	4	7	9	20
53.	Pakistan	10	5	8	23
54.	Palestina	0	4	3	7
55.	Panama	0	0	2	2
56.	Poljska	5	7	8	20
57.	Portugal	0	0	1	1
58.	Katar	16	28	23	67
59.	Rumunija	4	2	2	8
60.	Rusija	1	10	43	54
61.	Saudijska Arabija	25	97	88	210
62.	Sejšeli	0	0	2	2
63.	Singapur	1	0	4	5
64.	Slovačka	6	3	9	18
65.	Slovenija	90	100	154	344
66.	Južna Afrika	0	1	0	1

67.	Španjolska	3	4	3	10
68.	Šri Lanka	0	0	1	1
69.	Sudan	0	0	1	1
70.	Švedska	3	8	16	27
71.	Švicarska	15	22	35	72
72.	Sirija	9	5	15	29
73.	Tunis	1	0	1	2
74.	Turska	60	69	135	264
75.	Ukrajina	1	3	3	7
76.	UAE	63	90	99	252
77.	UK	16	23	28	67
78.	SAD	20	17	40	77
79.	Uzbekistan	0	0	1	1
80.	Venecuela	1	0	0	1
81.	Yemen	4	3	6	13
82.	Yugoslavia	0	0	1	1
83.	Norveška	0	4	3	7
Ukupno		775	1071	1552	3398

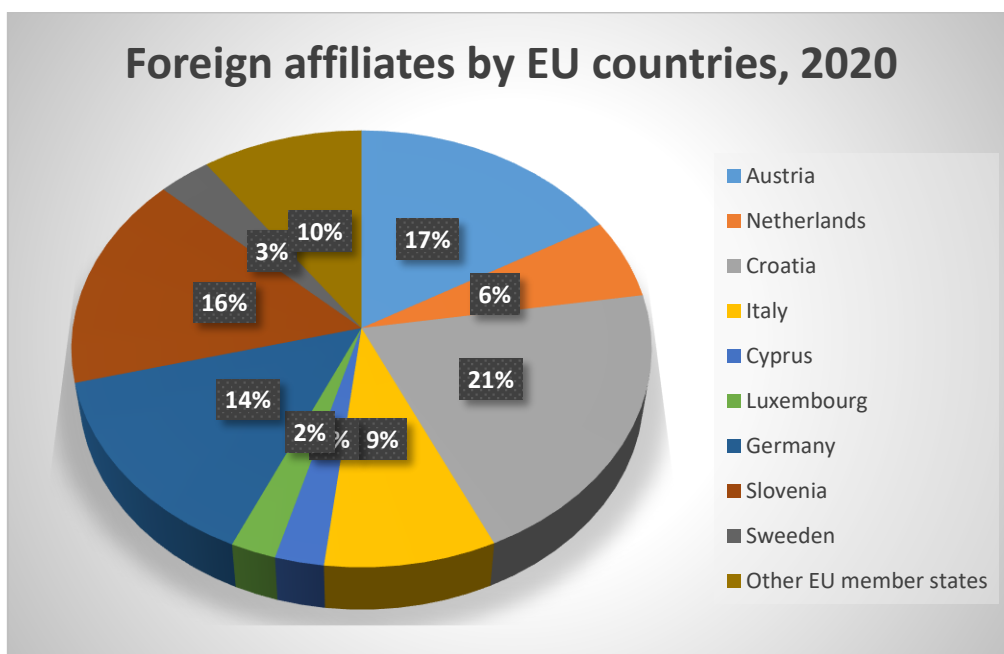
Tabela 5. Strana pravna lica osnovane od strane ostalih zemalja

Podaci o stranim podružnicama u BiH se javno objavljuju na stranici Agencije za statistiku BiH i njihov broj je u 2018. i 2019. godini iznosio 870, u 2020. godini 863, a u 2021. godini 997¹⁰, uz napomenu da će podaci za 2022. godinu biti dostupni u drugoj polovici 2024. godine.

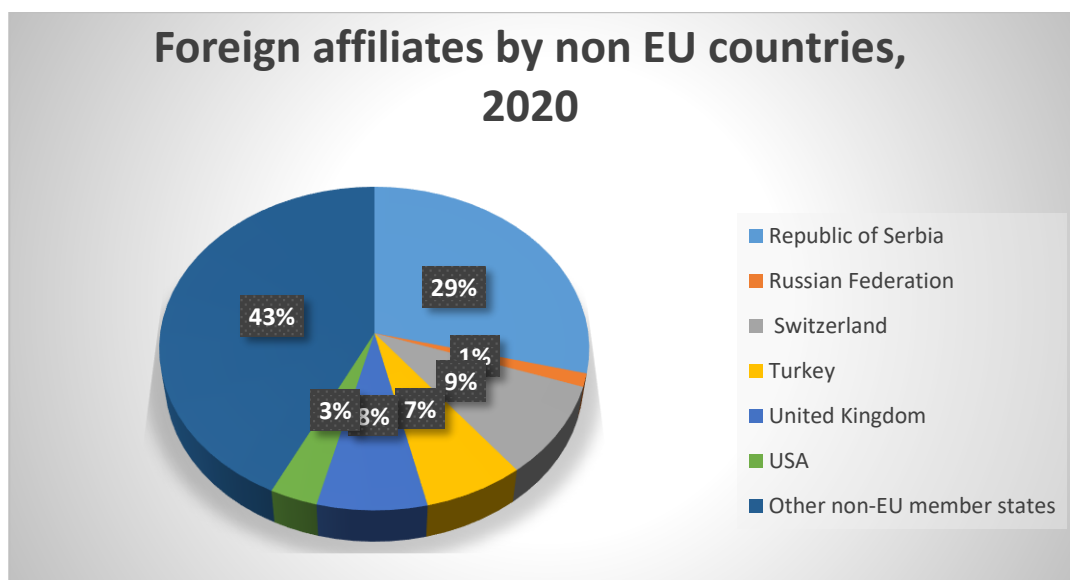
Posmatrano po zemljama porijekla, oko 65% stranih podružnica je iz zemalja članica Evropske unije, a oko 35,2% iz zemalja koje nisu članice Evropske unije. Gledano na primjeru broja stranih podružnica u BiH za 2020. godinu, od ukupnog broja (863), njih 559 je iz Evropske Unije (Austrija 93, Holandija 33, Hrvatska 115, Italija 49, Kipar 14, Luksemburg 13, Njemačka 80, Slovenija 89, Švedska 18, te ostale članice EU 55), a što je prikazano u grafikonima 3. i 4. Kada je riječ o podružnicama u BiH za 2021. godinu, od ukupnog broja (997), njih 60% je iz zemalja članica Evropske unije, a 39,1% iz zemalja koje nisu članice Evropske unije.

¹⁰ https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Saopštenja/2020/SBS_02_2018_Y1_0_BS.pdf
https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Saopštenja/2021/SBS_02_2019_Y1_1_BS.pdf
https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Saopštenja/2022/SBS_02_2020_Y1_1_BS.pdf
https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Saopštenja/2023/SBS_02_2021_Y1_1_BS.pdf

(Grafikon 3.)

Što se tiče država van EU (ukupno 304), najveći broj je iz R. Srbije (88), a slijede Ruska Federacija (4), Švicarska (28), Turska (21), Velika Britanija (23), SAD (10), te ostale države van EU (130). (Grafikon 4)

Najveće učešće stranih podružnica je u područjima Prerađivačka industrija (30,4%) i Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala (28,5%).

Osim navedenog, u BiH je registrovano 789 stranih predstavništava iz 48 zemalja, od kojih od kojih su 362 brisana iz Registra poslovnih subjekata. Pregled svih registrovanih i brisanih stranih predstavništava je tabelarno prikazan u nastavku:

r. broj	Zemlja	Ukupan broj	Broj predstavništava brisanih iz Registra
1.	Afganistan	1	0
2.	Australija	2	1
3.	Austrija	45	23
4.	Belgija	6	1
5.	Bugarska	4	1
6.	Djevičanska otočja	2	1
7.	Češka	6	2
8.	Crna Gora	3	1
9.	Danska	7	6
10.	Egipat	1	0
11.	Estonija	1	1
12.	Francuska	8	5
13.	Grčka	1	0
14.	Holandija	14	8
15.	Hrvatska	179	76
16.	Iran	2	0
17.	Irska	1	0
18.	Island	1	0
19.	Italija	27	12
20.	Kanada	3	0
21.	Kina	9	3
22.	Kipar	4	3
23.	Lihtenštajn	1	1
24.	Mađarska	22	6
25.	Makedonija	12	5
26.	Malta	2	1
27.	Njemačka	46	21
28.	Norveška	3	2
29.	Pakistan	1	1
30.	Qatar	2	1
31.	Panama	1	1
32.	Poljska	2	0
33.	Rumunija	6	2
34.	Slovačka	2	0
35.	Slovenija	90	50
36.	Španjolska	4	3
37.	Srbija	78	44
38.	Srbija i Crna Gora	40	14
39.	Šri Lanka	1	0
40.	Švicarska	33	19
41.	Švedska	12	8
42.	Turk	1	0
43.	Turska	21	5
44.	UAE	4	2

45.	Ukrajina	1	1
46.	SAD	54	18
47.	Velika Britanija	22	13
48.	Vijetnam	1	0
UKUPNO:		789	362

Tabela 6. Strana predstavništva u BiH

2.4. „Shell“ i „Phantom“ kompanije

Postojećim Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti nisu obuhvaćeni pojmovi „shell“ i „phantom“ kompanije. Za potrebe izrade predmetne procjene rizika korištene su sljedeće definicije iz Predložka za prikupljanje statistike o materijalnosti i i prijetnji (Anex 1):

- „Shell“ kompanija može se definisati kao neoperativna tvrtka - to jest, pravno lice koja nema neovisno poslovanje, značajnu imovinu, tekuće poslovne aktivnosti ili zaposlenike;
- „Fantomka“ kompanija može se definisati kao poduzeće koje je osnovano samo u svrhu provođenja jedne ili nekoliko transakcija (npr. plaćanja za robu i usluge, ako postoji naznaka potencijalnog pranja novca temeljenog na trgovini (TBML), a zatim su ili zatvorene ili ostavljene u mirovanju i ne rade.

Vodeći se navedenim definicijama, sve finansijske institucija u BiH kojima je bio dostavljen Predložak za prikupljanje statistike o materijalnosti i prijetnji su navele da ne raspoložu podacima o „Shell“ i „Phantom“ kompanijama.

2.5. Stvarno vlasništvo – zakonski okvir

Pojam „stvarni vlasnik“ pravnog lica i stranog pravnog lica definisan je članom 3. Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Tako se pod stvarnim vlasnikom pravnog lica smatra:

- Fizičko lice koje je posredno ili neposredno imalac 20% ili više poslovnog udjela, akcija, prava glasa ili drugih prava, na osnovu kojih učestvuje u upravljanju pravnim licem, odnosno učestvuje u kapitalu pravnog lica sa 20% ili više udjela ili ima dominantan položaj u upravljanju imovinom pravnog lica;
- Fizičko lice koje privrednom društvu posredno osigura ili osigurava sredstva i po tom osnovu ima pravo da bitno utiče na donošenje odluka organa upravljanja privrednim društvom prilikom odlučivanja o finansiranju i poslovanju.

Pod pojmom „stvarni vlasnik stranog pravnog lica“ se pak smatra:

- fizičko lice koje je posredni ili neposredni korisnik više od 20% imovine koja je predmet upravljanja, pod uslovom da su budući korisnici određeni;
- fizičko lice ili grupa lica u čijem interesu je strano pravno lice osnovano ili posluje, pod uslovom da se ta lica ili grupe lica mogu odrediti;
- fizičko lice koje posredno ili neposredno neograničeno upravlja sa više od 20% imovine stranog pravnog lica.

S obzirom da BiH još uvijek nema uspostavljen Registar stvarnih vlasnika, određivanje i utvrđivanje identiteta stvarnog vlasnika vrše obveznici na osnovu člana 16. Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u kojem je navedeno:

(1) S ciljem utvrđivanja identiteta stvarnog vlasnika klijenta koji je privredno društvo ili drugo pravno lice, predstavništvo, podružnica ili filijala ili drugi subjekt domaćeg i stranog prava, obveznik će prikupiti podatke iz člana 54. stav (1) tačka m) Zakona uvidom u originale i ovjerenu dokumentaciju iz sudskog registra ili drugog javnog registra, koja mora biti ažurirana i tačna i odražavati stvarno stanje klijenta. Obveznik može dobiti te podatke direktnim uvidom u sudski ili drugi javni registar, postupajući shodno odredbama člana 11. stav (3) Zakona.

(2) Ako se ne mogu dobiti svi podaci o stvarnom vlasniku iz sudskog ili drugog javnog registra, obveznik će prikupiti podatke koji nedostaju pregledom originala ili ovjerenih dokumenata i poslovnih evidencija koje je priložio zakonski zastupnik ili opunomoćenik. Kad obveznik iz objektivnih razloga ne može dobiti podatke na način propisan ovim članom, on će ih dobiti iz pisane izjave pravnog zastupnika ili njegovog ovlaštenog lica.

(3) Obveznik mora prikupiti podatke o konačnim stvarnim vlasnicima klijenta iz stava (1) ovog člana. Prikupljene podatke obveznik provjerava na način koji mu omogućava poznavanje strukture vlasništva i kontrolu klijenta u stepenu koji, zavisno od procjene rizika, odgovara kriterijumu zadovoljavajućeg poznavanja stvarnih vlasnika.

Osim navedenog, u Bosni i Hercegovini postoje i drugi registri koji su javno dostupni i koji sadrže informacije o vlasnicima svih oblika pravnih lica:

- Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine je od početkom 2017. godine uspostavilo javno dostupnu bazu „zbirni e-registar udruženja i fondacija u BiH“ čime je olakšan pregled i pretraga podataka koji se odnose na registraciju udruženja, fondacija i drugih neprofitnih organizacija u BiH;¹¹
- Centralni registar hartija od vrijednosti a.d. gdje se može utvrditi prvih deset registrovanih akcionara društava na teritoriji RS;¹²
- Registar vrijednosnih papira u FBiH posjeduje bazu najvećih dioničarskih društava registrovanih na teritoriji FBiH;¹³
- Za pravna lica registrirana na teritoriji Brčko distrikta BiH podaci o prvih deset akcionara/dioničara se mogu pribaviti povezanim linkovima sarajevske ili banjalučke berze u zavisnosti na kojoj berzi se trguje datim akcijama/dionicama.¹⁴

2.6. Stvarno vlasništvo u brojevima

Prema članu 4. Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti obveznicima se smatraju:

a) banke;

¹¹ <http://zbirniregistri.gov.ba/Home>

¹² <https://www.crhovrs.org/index.php/sr/>

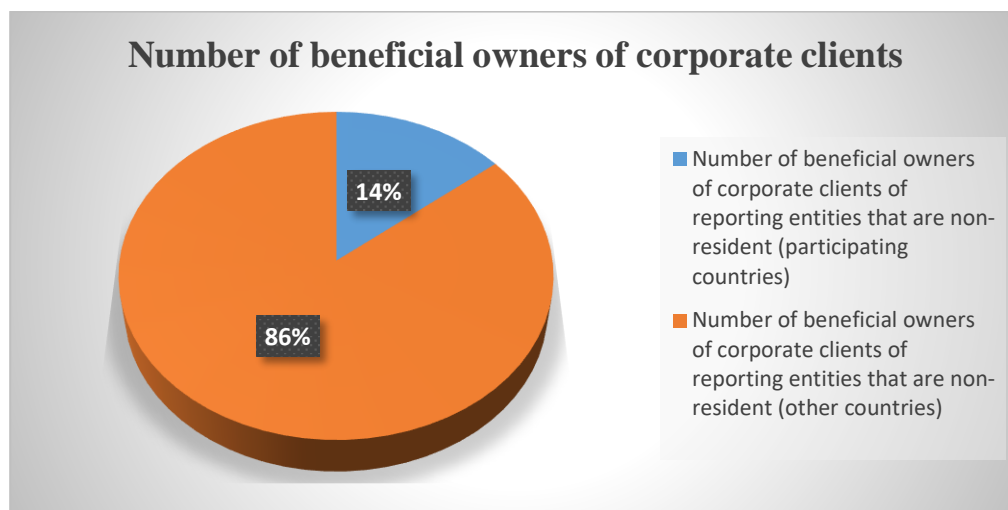
¹³ <https://www.rvp.ba/>

¹⁴ <http://www.secbdbih.org/>

- b) osiguravajuća društva, društva za posredovanje u osiguranju, koja imaju dozvolu za obavljanje poslova životnog osiguranja;
- c) lizing društva;
- d) mikrokreditne organizacije;
- e) ovlašteni posrednici koji trguju finansijskim instrumentima, devizama, razmjenom, kamatnim stopama, indeksnim instrumentima, prenosivim hartijama od vrijednosti i robnim fjučersima;
- f) društva koja se bave elektronskim prenosom novca;
- g) investiciona i penzionista društva i fondovi, nezavisno od pravne forme;
- h) pošte;
- i) kazina, kockarnice i drugi organizatori igara na sreću i posebnih lutrija, a naročito kladioničkih igara, igara na sreću na automatima i igara na sreću na internetu i drugim telekomunikacijskim sredstvima;
- j) mjenjačnice;
- k) zalagaonice;
- l) lica koje obavljaju profesionalne djelatnosti:
 - 1) notari,
 - 2) advokati,
 - 3) računovođe,
 - 4) revizori,
 - 5) pravna i fizička lica koja obavljaju računovodstvene i usluge poreskog savjetovanja;
- m) agencije za nekretnine;
- n) pravna i fizička lica koja se bave sljedećim poslovima:
 - 1) prijemom i/ili raspodjelom novca ili imovine u humanitarne, dobrotvorne, vjerske, prosvjetne ili socijalne svrhe,
 - 2) prenosom novca ili vrijednosti,
 - 3) faktoringom,
 - 4) forfetingom,
 - 5) čuvanjem, investiranjem, održavanjem, upravljanjem ili davanjem savjeta u vezi s upravljanjem imovinom trećih lica,
 - 6) izdavanjem, upravljanjem i poslovanjem sa platnim i kreditnim karticama i drugim sredstvima plaćanja,
 - 7) izdavanjem finansijskih garancija i drugih jamstava i obaveza,
 - 8) davanjem zajmova, kreditiranjem, nuđenjem i posredovanjem u pregovorima o zajmovima,
 - 9) organizovanjem i vođenjem licitacija,
 - 10) prometom plemenitih metala i dragog kamenja i njihovih proizvoda,
 - 11) trgovinom umjetničkih predmeta, plovilima, vozilima i letjelicama,
 - 12) lica iz člana 3. tačka m) ovog zakona;
- o) agencije za privatizaciju.

Za potrebe izrade predmetne Regionalne procjene rizika podaci o stvarnim vlasnicima pravnih lica u BiH su prikupljeni od banaka kao obveznika s kojima sve pravna lica moraju imati uspostavljen poslovni odnos.

Od ukupno 21 banke koje trenutno posluju u BiH, njih 19 je u posmatranom periodu identifikovalo 12.919 nerezidentnih lica kao stvarnih vlasnika pravnih lica sa sjedištem u BiH, dok su dvije banke izjavile da ne raspolažu traženim podacima. Od navedenog broja nerezidentnih stvarnih vlasnika, za njih 2.513 ili 14% je utvrđeno da su iz zemalja koje učestvuju u izradi Regionalne procjene rizika, dok ih je 10.406 ili 86% iz drugih zemalja (Grafikon 5).

Kada je riječ o zemljama koje učestvuju u izradi Regionalne procjene rizika, banke su raščlanile podatke prema zemljama za 1.717 stvarnih vlasnika i to kako slijedi:

	Albanija	Kosovo	R. Srbija	Crna Gora	Sjeverna Makedonija
Broj stvarnih vlasnika	17	75	1378	175	72

Tabela 7. Stvarni vlasnici pravnih lica a iz zemalja učesnica

Što se tiče ostalih zemalja, banke su utvrdile da stvarni vlasnici pravnih lica dolaze iz ukupno 62 zemlje, ali su od 10.406 vlasnika izvršili raščlanjivanje po zemljama za njih 2.019 i to kako slijedi:

r.b.	Zemlja osnivač	Broj stvarnih vlasnika
1.	Australija	4
2.	Austrija	185
3.	Argentina	1
4.	Belgija	5
5.	Bugarska	6
6.	Kipar	27
7.	Češka Republika	28
8.	Danska	38
9.	Djevičanska otočja	2
10.	Egipat	3
11.	Estonija	6
12.	Finska	5

13.	Francuska	18
14.	Grčka	8
15.	Hong Kong	1
16.	Hrvatska	314
17.	Indija	10
18.	Iran	1
19.	Irska	3
20.	Italija	182
21.	Izrael	4
22.	Jemen	2
23.	Jordan	5
24.	Južnoafrička Republika	1
25.	Kanada	3
26.	Katar	1
27.	Kina	147
28.	Koreja	1
29.	Kraljevina Saudijske Arabije	21
30.	Kuvajt	6
31.	Letonija	3
32.	Litvanija	1
33.	Luksemburg	12
34.	Mađarska	10
35.	Malta	2
36.	Mauricijus	1
37.	Meksiko	2
38.	Monako	3
39.	Nigerija	2
40.	Nizozemska	45
41.	Norveška	4
42.	Njemačka	105
43.	Oman	1
44.	Pakistan	1
45.	Panama	3
46.	Poljska	10
47.	Rumunija	6
48.	Rusija	63
49.	SAD	30
50.	Saudijska Arabija	15
51.	Sirija	2
52.	Singapur	1
53.	Slovačka	19
54.	Slovenija	370
55.	Španjolska	4
56.	Švedska	28
57.	Švicarska	51
58.	Turska	95

59.	UAE	48
60.	Ukrajina	5
61.	Ujedinjeno Kraljevstvo	38
62.	Commonwealth Dominican	1
UKUPNO:		2019

Tabela 8. Stvarni vlasnici pravnih lica iz ostalih zemalja

2.7. Stvarni vlasnici iz visoko-rizičnih zemalja

U skladu sa članom 6. Pravilnika o provođenju Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, 2015. godine, na nivou BiH je usvojena lista država koje su prihvatile međunarodne standarde za sprječavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, a koji su isti ili strožiji od onih koji su u primjeni u BiH, kako slijedi:

Argentina	Litvanija
Australija	Litvanija
Austrija	Makedonija
Albanija	Mađarska
Belgija	Meksiko
Brazil	Nizozemska
Bugarska	Njemačka
Kina	Norveška
Crna Gora	Novi Zeland
Češka	Poljska
Danska	Portugal
Indija	Rumunija
Estonija	Ruska Federacija
Finska	Singapur
Francuska	Sjedinjene Američke Države
Grčka	Slovačka
Hrvatska	Slovenija
Irska	Španija
Island	Srbija
Italija	Švedska

Japan	Švicarska
Južna Afrika	Turska
Južna Koreja	Ujedinjeno Kraljevstvo
Kanada	

Na osnovu navedene liste, aktualnih sankcionih listi, te trenutne političko-ekonomske situacije u svijetu, 13 od 21 banke u BiH su za period 2020.-2022. godine označile 27 zemalja i 122 pravnih lica¹⁵ kao visokorizični i to kako slijedi:

r.b.	Visokorizična zemlja	Broj pravnih lica
1.	Albanija	1
2.	Djevičanska otočja	2
3.	Iran	2
4.	Jemen	2
5.	Jordan	5
6.	Južnoafrička Republika	1
7.	Nigerija	2
8.	UAE	21
9.	Panama	3
10.	Rusija	18
11.	Sirija	2
12.	Turska	35
13.	Crna Gora	3
14.	Kipar	4
15.	Monako	3
16.	Kraljevina Saudijska Arabija	1
17.	Kajmanska otočja	1
18.	Kosovo	1
19.	Kina	2
20.	Egipat	1
21.	Hrvatska	1
22.	Hong Kong	1
23.	Tunis	1
24.	Luksemburg	1
25.	Lihtenštajn	1
26.	Švicarska	1
27.	Afganistan	1
UKUPNO:		118

Tabela 9. Visokorizične zemlje identificirane od strane banaka u BiH

Osam banaka je izjavilo da nemaju uspostavljene odnose sa pravnim subjektima iz visokorizičnih zemalja.

¹⁵ Financijske institucije su od ukupnog broja visokorizičnih klijenata (122) izvršili razvrstavanje za njih 118.

2.8. Bankovni depoziti/podizanja gotovine od strane nerezidentnih korporativnih klijenata

Gotovina kao platežno sredstvo je vrlo zastupljena u BiH, posebno kad je riječ o pravnim licima. Prema raspoloživim podacima pravna lica gotovinu koriste za nabavku robe na crnom tržištu te djelomičnu isplatu plate zaposlenicima s ciljem plaćanja manjih doprinosa. Kako bi došle do gotovine, pravna lica prema raspoloživim podacima čine krivična djela iz oblasti poreza na neki od sljedećih načina:

- Za prodatu robu i pružene usluge ne izdaju se fiskalni računi, odnosno u poslovnim knjigama se ne prikazuje cjelokupno ostvareni promet (vođenje tzv. crne blagajne);
- fiktivno angažiranje radnika za privremene i povremene poslove putem agencija za posredovanje u zapošljavanju. Za navedenu uslugu pravna lica su agenciji putem bankovnog računa vršili plaćanje, a odgovorna lica agencija su podizala novac sa računa i u gotovini vraćali pravnim licima, uz zadržavanje određene provizije za izvršenu uslugu;
- plaćanje u većim iznosima za izvršene konsultantske usluge bez ikakvih dokaza da je usluga stvarno izvršena. Na ovaj način pravna lica, kroz povećanje troškova svoga poslovanja, smanjuju osnovicu poreza na dobit, te samim tim plaćaju i manje porezne obaveze. Na kraju im novac bude vraćen u gotovini;
- isplate vlasniku ili odgovornom licu kroz troškove službenih putovanja, održavanja poslovnih sastanaka i sl., a za koje isplate ne postoje dokazi da su se događaji uistinu i desili.

Pored navedenog, jedan od čestih modaliteta vršenja krivičnih djela iz oblasti poreza jeste angažovanje radnika po ugovoru o djelu za poslove iz osnovne djelatnosti pravnog lica. Na taj način pravna lica plaćaju manje doprinose u odnosu na doprinose koje bi trebali platiti da su radnici u stalnom radnom odnosu.

2.8.1. Polozi gotovine na bankovne račune od strane nerezidentnih pravnih lica

Prema statističkim podacima banaka iz BiH, nerezidentna pravna lica su u periodu 2020.-2022. godine gotovinski uplatili novčana sredstva u ukupnom iznosu od 3.197.522.905,06 KM, od čega je iznos od 89.283.619,90 KM uplaćen od strane pravnih lica iz zemalja učesnica, dok je iznos od 3.108.239.285,16 KM uplaćen od pravnih lica iz drugih zemalja.

S obzirom da su banke u većini dostavljenih odgovora navodili samo sumarne podatke o gotovinskim uplatama, bez raščlanjivanja po zemlji, u nastavku se nalazi pregled do sada zaprimljenih kompletnih odgovora.

Zemlja	BiH	Srbija	S. Makedonija	Crna Gora	Ukupno
Iznos depozita u KM	51.189.487,00	121.609,87	14.244,49	11.237,10	51.336.578,46

Tabela 10. Pregled depozita gotovine od strane nerezidentnih korporativnih klijenata iz participirajućih zemalja

Zemlja	Iznos depozita u KM
Italija	96.405,05
R. Hrvatska	34.573,81
Austrija	1.190.522,88
Njemačka	159.808,07
Danska	1.054.158,30
Luksemburg	39.116.600,00
SAD	23.150.567,33
Slovačka	20.062,58
Slovenija	574.447,00
Belgija	131.482,48
Češka	8.209,08
Velika Britanija	22.106,17
Tunis	18.946,00
Lihtenštajn	3.636,00
Bugarska	1.770,00
Cipar	1.304,00
UKUPNO:	81.405.597,68

Tabela 11. Pregled depozita gotovine od strane nerezidentnih korporativnih klijenata iz ostalih zemalja

2.8.2. Podizanja gotovine sa bankovnih računa nerezidentnih pravnih lica

Kada je riječ o podizanju gotovine banke su u upitnicima izjavile da su nerezidentna pravna lica u BiH, u periodu 2020.-2022. gotovinski isplatile novčana sredstva u ukupnom iznosu od 827.097.441,93 KM. Od navedenog iznosa, 783.583.204,10 KM su isplatile pravna lica iz zemalja učesnica, a iznos od 43.514.237,83 KM iz ostalih zemalja.

S obzirom da su banke u većini dostavljenih odgovora navodili samo sumarne podatke o gotovinskim uplatama, bez raščlanjivanja po zemlji, u nastavku se nalazi pregled dosada zaprimljenih kompletnih odgovora.

Zemlja	BiH	Srbija	Crna Gora	Ukupno
Iznos podignutog novca u KM	2.047.433,00	498.603	39.996,05	2,586,032.05

Tabela 12. Pregled podizanja gotovine od strane nerezidentnih korporativnih klijenata iz participirajućih zemalja

Zemlja	Iznos depozita u KM
Italija	282.128,64
R. Hrvatska	317.808,27
Austrija	2.024.528,57
Njemačka	1.056.123,05
SAD	66.268,60
Slovačka	172.249,11
Slovenija	315.734,41

Bugarska	63.854,00
Švicarska	4.000,00
UKUPNO	4.302.694,65

Tabela 13. Pregled podizanja gotovine od strane nerezidentnih korporativnih klijenata iz ostalih zemalja

2.9. Trustovi i pravni aranžmani

Iako pojam trust kao pravna forma ne postoji u pravnom sistemu BiH, oni se mogu pojaviti u vlasničkoj strukturi domaćih pravnih lica kada su osnivači strane kompanije. Zakon o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti BiH trust definira kao „svako pravno ili fizičko lice koje kao svoju poslovnu djelatnost za treća lica lica obavlja neku od sljedećih usluga:

- 1) osniva pravno lice;
- 2) obavlja funkciju predsjednika ili člana uprave ili drugom licu omogućava da obavlja funkciju predsjednika ili člana uprave, poslovođe ili ortaka, a da se pri tome ne radi o stvarnom obavljanju poslovodne funkcije, odnosno to lice ne preuzima poslovni rizik u vezi s kapitalnim ulogom u pravnom licu u kojem je formalno član ili ortak;
- 3) pravnom licu osigurava registrovano sjedište ili iznajmljuje poslovnu poštansku ili administrativnu adresu i druge usluge povezane s tim;
- 4) obavlja funkciju ili drugom licu omogućava da obavlja funkciju upravitelja ustanove, fonda ili druge slične stranog pravnog lica koje prima, upravlja ili dijeli imovinska sredstva za određenu namjenu, pri čemu se iz definicije isključuju društva za upravljanje investicionim i penzionim fondovima;
- 5) koristi ili drugom licu omogućava korištenje tuđih dionica radi ostvarivanja prava glasa, osim ako se radi o društvu čijim se finansijskim instrumentima trguje na berzi ili drugom uređenom javnom tržištu za koje u skladu s međunarodnim standardima važe zahtjevi za objavljivanje podataka.

Kada govorimo o broju i vrsti trustova registrovanih u BiH, jedna banka u upitniku navela da je „identificiran jedan klijent koji u svojoj vlasničkoj/upravljačkoj strukturi ima trust čije je sjedište na Kajmanskom otočju“. Ostalih 20 banaka je pak navelo da nema uspostavljene odnose sa trustovima te da ne raspolažu bilo kakvim podacima o istim.

3. Podaci o prijetnji

3.1. Podaci o sumnjivim transakcijama

Finansijsko-obavještajno odjeljenje BiH (FOO) je finansijsko-obavještajna jedinica koja:

- prima, sakuplja, evidentira i analizira podatke, informacije i dokumentaciju;
- istražuje i prosljeđuje rezultate analiza i/ili istraga, podatke, informacije i dokumentaciju nadležnim tužilaštvima, organima koji istražuju krivično djelo pranja novca i/ili finansiranja terorističkih aktivnosti i/ili drugim nadležnim organima u skladu s odredbama ovog zakona.

U periodu 2020.-2022. godina FOO je od obveznika prema Zakonu o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma zaprimio ukupno 3.364 sumnjive transakcije i to kako slijedi:

Godina	Broj STR
2020	812
2021	1.048
2022	1.504
UKUPNO:	3.364

Tabela 14. Broj sumnjivih transakcija zaprimljenih od 2020. – 2022. godine

Najveći broj sumnjivih transakcija zaprimljen je od banaka (2.589), mikro kreditnih organizacija (395), pošta (271), dok su svi ostali obveznici prijavili ukupno 109 sumnjivih transakcija. Tabelarni pregled svih sumnjivih transakcija po obveznicima, zaprimljenim u posmatranom periodu nalazi se u tabeli ispod:

Obveznik	Broj STR
Banke	2.589
Mikro kreditne organizacije	395
Pošte	271
Tenfore	17
Lizing	18
Osiguravajuća društva	23
Odvjetnici	1
Notari	16
Fondovi	4
Heta	2
Brokeri	1
Mjenjačnice	25
Računovođe	2
UKUPNO:	3.364

Tabela 15. Sumnjive transakcije prema obveznicima

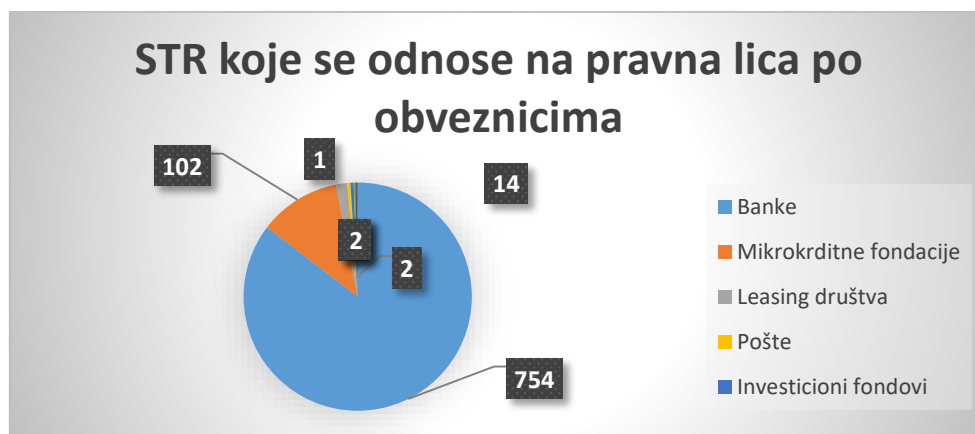
3.2. Podaci o sumnjivim transakcijama koje se odnose na pravna lica

Prema statističkim podacima iz AMLS-a, od ukupnog broja sumnjivih transakcija njih 530 se odnosilo na pravna lica/osobe (PO). Međutim, uvidom u svaku zaprimljenu i obrađenu sumnjivu transakciju, te rezultate rada po istim, utvrđeno je da se u periodu 2020.-2022. godine od ukupnog broja zaprimljenih sumnjivih transakcija (3.364), njih 883 se odnosilo na pravna lica, od čega je 873 rezidentnih, pet nerezidentnih te pet stranih predstavništva.

Godina	Broj STR koje se odnose na rezidentne PO	Broj STR koje se odnose na nerezidentne PO	Broj STR koje se odnose na strana predstavništva u BiH	Ukupno
2020	185	1	1	187
2021	321	2	2	325
2022	367	2	2	371
Ukupno	873	5	5	883

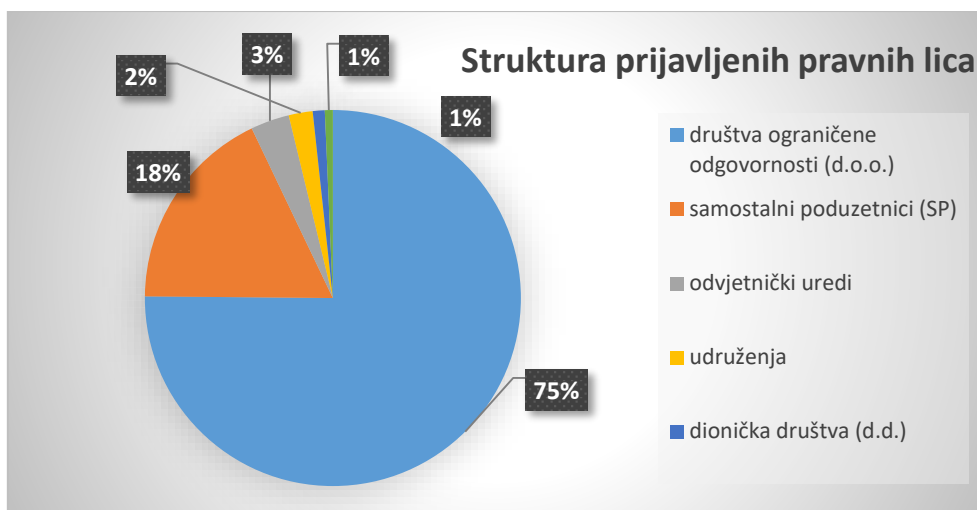
Tabela 16. Sumnjive transakcije koje se odnose na pravna lica

Gledano po obveznicima, najveći broj sumnjivih transakcija koje se odnose na pravna lica je zaprimljeno od banaka (754), a zatim slijede mikro kreditne fondacije (102), leasing društva (14), pošte (4), investicioni fondovi (4), računovođe (2), te notari (2), osiguravajuća društva (1). (Grafikon 6).

3.3. Struktura prijavljenih rezidentnih pravnih lica

Što se tiče oblika organizovanja rezidentnih pravnih lica obuhvaćenih sumnjivim transakcijama u periodu 2020.-2022. godina (ukupno 873), u najviše slučajeva se radilo o društvima ograničene odgovornosti (d.o.o.) kojih je ukupno bilo 656. Slijede samostalni poduzetnici (156), odvjetnički uredi (29), udruženja (17), dionička društva (9), ltd (6). (Grafikon 7)

3.4. Vlasnička struktura stranih pravnih lica obuhvaćenih STR

Od ukupnog broja rezidentnih pravnih lica (873) obuhvaćenih sumnjivim transakcijama, njih 112 ili 12,83% se nalazi u vlasništvu nerezidentnih pravnih i fizičkih lica iz ukupno 21 zemlje, i to jedne participirajuće u predmetnoj procjeni rizika (Srbija) te iz 20 ostalih zemalja, i to kako slijedi:

r. b.	Zemlja stvarnog vlasnika	Broj rezidentnih pravnih lica koje se nalaze u vlasništvu nerezidenata iz STR
1.	Slovenija	29
2.	Austrija	16
3.	Srbija	14
4.	Hrvatska	11
5.	Kina	7
6.	Italija	6
7.	Turska	4
8.	UAE	4
9.	Rusija	3
10.	Saudijska Arabija	3
11.	Dominikanska Republika	2
12.	Litvanija	2
13.	Egipat	2
14.	Pakistan	2
15.	Češka	1
16.	Nigerija	1
17.	Njemačka	1
18.	Švicarska	1
19.	Kuvajt	1
20.	Letonija	1
21.	Norveška	1
UKUPNO:		112

Tabela 17. Sumnjive transakcije koje se odnose na nerezidentna pravnih lica

Kada je riječ o nerezidentnim pravnim licima iz BiH koje su obuhvaćene STR (ukupno 5), dvije su iz Austrije, a po jedna iz Slovenije, Kine i Cipra. Njihov tabelarni pregled i stvarni vlasnici nalaze se u tabeli ispod:

Zemlja nerezidentna pravna lica	Zemlja utvrđenog stvarnog vlasnika
Slovenija	Rusija
Kipar	Rusija
Austrija	Austrija
Kina	Nije navedeno
Austrija	Nije navedeno

Tabela 18. Sumnjive transakcije nerezidentnih pravnih lica i porijeklo njihovih stvarnih vlasnika

Kada je riječ o stranim podružnicima iz BiH koje su obuhvaćene STR (ukupno 5), po dvije su iz R. Slovenije i Njemačke, a jedna iz Škotske.

3.5. Analiza STR

3.5.1. Uočeni indikatori u STR koje se odnose na pravna lica

Analizirajući STR koje se odnose na pravna lica službenici Finansijsko-obavještajnog odjeljenja su utvrdili sljedeće indikatore:

- gotovinske transakcije (gotovinsko podizanje i polaganje novčanih sredstava, otplata kredita, izvlačenje gotovine iz pravnih lica po osnovu isplate materijalnih troškova kao što su dnevnice, troškovi za službena putovanja, otplata leasinga);
- pozajmice u visokim iznosima između međusobno povezanih lica;
- transakcije iz i prema visokorizičnim zemljama;
- isplate dobiti, dividende i pozajmica vlasnicima pravnih lica, a kojima često prethode ino prilivi;
- dokapitalizacija, trgovina udjelima;
- polog pazara u neuobičajenim iznosima za predmetno pravno lice te isplate blagajničkog maksimuma;
- nenamjensko trošenje sredstava, uključujući i kreditna;
- obavljanje poslovne djelatnosti pravnog lica preko računa fizičkog lica;
- kupovina nekretnine i lux dobara;
- ino priliv za kupovinu nekretnine u BiH;
- značajni ino prilivi na račune novoosnovanih pravnih lica iz BiH te daljnji transfer novčanih sredstava uglavnom osnivačima po osnovu pozajmice ili isplate dobiti;
- ino prilivi po osnovu dokapitalizacija;
- ino prilivi iz OFF SHORE zone;
- sukob interesa i zloupotreba službenog položaja (potpisivanje štetnih ugovora fiktivni ugovori);
- ugovori o poklonima;
- trgovina kriptovalutama;

- prevara, uključujući internet;
- cyber kriminal;
- nalozi bez pokrića;
- PayPal i WU transakcije;
- Konverzija;
- Prodaja dionica u osiguranju;
- Nemogućnost utvrđivanja stvarnog vlasnika;
- Česta promjena vlasničke strukture, lica ovlaštenih za zastupanje, poslovne djelatnosti).

Osim navedenog, iako su u odgovorima na upitnik za predmetnu procjenu rizika banke navele da nemaju uspostavljene odnose s tzv. „fantomskim kompanijama“, niti bilo kakve informacije o istim, analizom STR za period 2020-2022 je utvrđeno da su banke u posmatranom periodu u osam STR izrazile sumnju da se radi o fantomskim kompanijama i to kako slijedi:

Godina prijavljivanja STR	Broj STR	Broj firmi obuhvaćenih STR	Opis sumnje
2020	1	1 iz Srbije	Česte promjene vlasnika, direktora, ovlaštenih lica, adrese, djelatnosti
2021	4	16 firmi (12 iz BiH, 4 iz Hrvatske)	Više firmi na istoj adresi, nemaju zaposlenih, telefon, internet stranicu
2022	3	8 firmi (7 iz BiH i 1 iz Slovenije)	Više firmi na istoj adresi, nemaju zaposlenih, telefon, internet stranicu
UKUPNO	8	25 firmi (19 iz BiH, 4 iz Hrvatske, 1 iz Srbije, 1 iz Slovenije)	

Tabela 19. Sumnjive transakcije koje se odnose na fantomske kompanije

3.5.2. STR u kontekstu krivičnih djela ocijenjenih visokom prijetnjom za BiH

Procjenama rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u BiH kao krivična djela koja generišu najveće iznose „prljavog“ novca, odnosno koja predstavljaju visoku prijetnju za Bosnu i Hercegovinu su:

- Koruptivna krivična djela;
- Poreska krivična djela te
- Krivična djela organizovani kriminal/udruživanje.

Analizom STR zaprimljenih u periodu 2020.-2022. godina utvrđeno je da se najveći dio njih odnosio na poresku problematiku (preko 90%). Što se tiče ostalih, prethodno navedenih krivičnih djela, obveznici su u opisu sumnje naveli sljedeća:

Krivično djelo	Broj STR
Pranje novca	3
Finansiranje terorizma	1
Koruptivna krivična djela	6
Prevare	2
Organizovani kriminal	3
UKUPNO	15

Tabela 20. Sumnjive transakcije prema krivičnim djelima

3.6. Postupanje po STR

Postupajući po STR koje se odnose na pravna lica službenici FOO-a su u periodu 2020-2022. godine nadležnim poreznim upravama prosljedili ukupno 504 analitičko-obavještajne informacije i to kako slijedi:

Naziv institucije	Broj prosljeđenih informacija za PO u 2020	Broj prosljeđenih informacija za PO u 2021	Broj prosljeđenih informacija za PO u 2022	UKUPNO
Uprava za indirektno oporezivanje BiH	8	10	5	23
Porezna uprava F BiH	51	125	149	325
Poreska uprava RS	40	50	53	143
Porezna uprava Brčko distrikta BiH	4	3	6	13
UKUPNO	103	188	213	504

Tabela 21. Informacije prosljeđene nadležnim organima u okviru postupanja po sumnjivim transakcijama

Od navedenog broja analitičko-obavještajnih informacija, njih 55 se odnosilo na rezidentna pravna lica koja se nalaze u vlasništvu nerezidentnih fizičkih i pravnih lica i to kako slijedi:

Naziv institucije	Broj prosljeđenih informacija za nerezidentne PO u 2020	Broj prosljeđenih informacija za nerezidentne PO u 2021	Broj prosljeđenih informacija za nerezidentne PO u 2022	UKUPNO
Uprava za indirektno oporezivanje BiH	3 (PO iz Kine, Srbije i Letonije)	3 (PO iz Srbije, Hrvatske, Nigerije)	0	6
Porezna uprava F BiH	6 (Norveška, UAE 2x, Slovenija,	10 (Saudijska Arabija 3, Litvanija 2, Slovenija 1,	7 (PO iz Italije 3x, Egipta 2x, Kuvajta 1x, Turske 1x)	23

	Hrvatska, Letonija)	Srbija 1, Kina 2, Hrvatska 1)		
Poreska uprava RS	10 (PO iz Slovenije 4x, Hrvatske 2x, Srbije 2x, Rusije 1, Dom. Rep. 1)	4 (Slovenija 4x)	6 (Slovenija 4, Srbija 1, Kina 1)	20
Porezna uprava Brčko distrikta BiH	2 (PO iz Kine i Srbije)	0	4 (Kina 2, Srbija 2)	6
UKUPNO	21	17	17	55

Tabela 22. Proslijeđene informacije nadležnim organima po stvarnom vlasniku

Gledano po zemljama, najveći broj proslijeđenih informacija se odnosio na rezidentna pravna lica koja se nalaze u vlasništvu državljana R. Slovenije (15)¹⁶. Što se tiče zemalja učesnica u izradi predmetne procjene, evidentirani su jedino kao vlasnici pravnih lica državljanima R. Srbije (9), dok se tabelarni pregled svih nerezidentnih vlasnika po zemljama i godinama nalazi u tabeli ispod:

Zemlja nerezidenta	2020	2021	2022	Ukupno
Kina	2	2	3	7
Srbija	4	2	3	9
Letonija	2	0	0	2
Norveška	1	0	0	1
UAE	2	0	0	2
Hrvatska	3	2	0	5
Slovenija	5	5	4	14
Rusija	1	0	0	1
Dominikanska Republika	1	0	0	1
Nigerija	0	1	0	1
Saudijska Arabija	0	3	0	3
Litvanija	0	2	0	2
Turska	0	0	1	1
Kuvajt	0	0	1	1
Egipat	0	0	2	2
Italija	0	0	3	3
UKUPNO:	21	17	17	55

Tabela 23. Proslijeđene informacije nadležnim organima po stvarnom vlasniku

Što se tiče proslijeđivanja analitičko-obavještajnih informacija agencijama za provođenje zakona u BiH, u periodu 2020-2022. godine ukupno su proslijeđene 142 informacije koje se odnose na pravna lica i to kako slijedi:

¹⁶ Početkom 2023. godine u R. Sloveniji su se pojavili bilbordi na kojima se BiH reklamira kao poreski raj <https://www.biznisinfo.ba/u-ljubljani-reklamira-se-poreski-raj-u-bih/>

Naziv agencije za provođenje zakona	Broj prosljeđenih informacija za PO u 2020	Broj prosljeđenih informacija za PO u 2021	Broj prosljeđenih informacija za PO u 2022	UKUPNO
Federalna uprava policije	3	3	1	7
MUP RS	8	8	2	18
Policija Brčko distrikta BiH	0	0	0	0
Kantonalna MUP-ova	10	8	8	26
Ostale organizacione jedinice SIPA (policijski službenici FOO-a, KIO, regionalni uredi)	30	29	17	76
Finansijska policija	0	9	6	15
UKUPNO	51	57	34	142

Tabela 24. Prosljeđene informacije nadležnim organima po stvarnom vlasniku

Od navedenog broja analitičko-obavještajnih informacija, njih 29 se odnosilo na rezidentna pravna lica u stranom vlasništvu i to kako slijedi:

Naziv agencije za provođenje zakona	Broj prosljeđenih informacija za PO u stranom vlasništvu za 2020	Broj prosljeđenih informacija za PO u stranom vlasništvu za 2021	Broj prosljeđenih informacija za PO u stranom vlasništvu za 2022	UKUPNO
Federalna uprava policije	0	0	0	0
MUP RS	1	0	0	1
Policija Brčko distrikta BiH	0	0	0	0
Kantonalna MUP-ova	1	0	0	1
Ostale organizacione jedinice SIPA (policijski službenici FOO-a, KIO, regionalni uredi)	4	14	9	27
Finansijska policija	0	0	0	0
UKUPNO	6	14	9	29

Tabela 25. Prosljeđene informacije agencijama za provođenje zakona

Što se tiče postupanja po STR koje se odnose na nerezidentna pravna lica (ukupno 5), u tri STR je sumnja otklonjena nakon analize prateće dokumentacije i izvršenih provjera u raspoloživim bazama FOO-a. Postupajući pak po dvije STR, od kojih je jednom obuhvaćeno

pravno lice iz Austrije, a drugom iz Slovenije, ali je vlasnik iz Rusije, prosljeđena je informacija Poreskoj upravi RS, odnosno kompletan predmet je prosljeđen na dalje postupanje policijskim službenicima FOO-a.

3.7. Povratne informacije zaprimljene po osnovu informacija FOO-a

3.7.1. Povratne informacije zaprimljene od poreznih organa

Postupajući po analitičko-obavještajnim informacijama FOO-a koje se odnose na pravna lica, porezne uprave u BiH su u periodu 2020-2022. godine utvrdile dodatne porezne obaveze u ukupnom iznosu od 13.020.719,69 KM i to kako slijedi:

Naziv institucije	Utvrđene dodatne obaveze PO u 2020., u BAM	Utvrđene dodatne obaveze PO u 2021. u BAM	Utvrđene dodatne obaveze PO u 2022. u BAM	UKUPNO
Uprava za indirektno oporezivanje BiH	878.366,34 KM	96.328,54	399.539,90	1,374,234.78
Porezna uprava F BiH	3.748.924,26 KM	3.957.220,74	2.570.873,54	10,278,390.94
Poreska uprava RS	1.106.507,13 KM	142.162,92	115.342,40	1,364,012.45
Porezna uprava Brčko distrikta BiH	4.081,52 KM	0	0	4.081,52
UKUPNO	5,737,879.25 KM	4.197.084,60	3,085,755.84	13,020,719.69

Tabela 26. Povratne informacije zaprimljene od nadležnih poreznih uprava

Od navedenog iznosa, dodatne porezne obaveze od 1.408.435,42 KM su utvrđene na osnovu informacija FOO-a koje su se odnosile na pravna lica u stranom vlasništvu i to kako slijedi:

Naziv institucije	Utvrđene dodatne obaveze PO u stranom vlasništvu u 2020. u KM	Utvrđene dodatne obaveze PO u stranom vlasništvu u 2021. u KM	Utvrđene dodatne obaveze PO u stranom vlasništvu u 2022. u KM	UKUPNO
Uprava za indirektno oporezivanje BiH	544.961,82	65,325,63	0	610,287.45
Porezna uprava F BiH	142.926,29	107.479,22	31.095,45	281,500.96
Poreska uprava RS	413.287,85	102.950,70	408,46	516,647.01
Porezna uprava Brčko distrikta BiH	0	0	0	0
UKUPNO	1,101,175.96	275.755,55	31,503.91	1,408,435.42

Tabela 27. Povratne informacije zaprimljene od nadležnih poreznih uprava, a koje su se odnosile na nerezidentne pravna lica

Istovremeno, porezne uprave u BiH su u periodu 2020.-2022. godina nadležnim tužilaštvima podnijele dva izvještaja o počinjenim krivičnim djelima *Utaja poreza* protiv rezidentnih pravnih lica u BiH i to kako slijedi:

Naziv institucije	Broj izvještaja o počinjenim KD za rezidentne PO u 2020.	Broj izvještaja o počinjenim KD za rezidentne PO u 2021.	Broj izvještaja o počinjenim KD za rezidentne PO u 2022.	Vrsta djela
Uprava za indirektno oporezivanje BiH	0	0	0	
Porezna uprava F BiH	0	1	0	Utaja poreza
Poreska uprava RS	0	0	1	Utaja poreza
Porezna uprava Brčko distrikta BiH	0	0	0	
UKUPNO	0	1	1	

Tabela 28. Izvještaji o počinjenim krivičnim djelima podnesenim od strane poreznih organa za rezidentne pravna lica

Osim navedenog, porezne uprave u BiH su nadležnim tužilaštvima podnijele sedam izvještaja o počinjenim krivičnim djelima iz oblasti indirektnih poreza (1), zloupotrebe položaja i ovlaštenja (1) te utaje poreza (5) a kojim su bile obuhvaćena rezidentna pravna lica u stranom vlasništvu i to kako slijedi:

Naziv institucije	Broj izvještaja o počinjenim KD za PO u stranom vlasništvu u 2020.	Broj izvještaja o počinjenim KD za PO u stranom vlasništvu u 2021.	Broj izvještaja o počinjenim KD za PO u stranom vlasništvu u 2022.	Vrsta djela
Uprava za indirektno oporezivanje BiH	1 (PO iz Letonije)	0		KD iz oblasti indirektnih poreza
Porezna uprava F BiH	2 (PO iz Norveške i Slovenije)	0	0	Zloupotreba službenog položaja ili ovlaštenja; Utaja poreza
Poreska uprava RS	2	1	1 ¹⁷	Utaja poreza i doprinosa 4x
Porezna uprava Brčko distrikta BiH	0	0	0	
Ukupno	5	1	1	

Tabela 29. Izvještaji o počinjenim krivičnim djelima podnesenim od strane poreznih organa za nerezidentne pravna lica

¹⁷ Radi se o rezidentnom pravnom licu, koja se nalazi u vlasništvu nerezidentnog fizičkog lica iz Slovenije, a za koju je iskazana sumnja da se radi o fantonskim (4 pravna lica na istoj adresi)

3.7.2. Povratne informacije zaprimljene od agencija za provođenje zakona

Postupajući po informacijama FOO-a koje se odnose na rezidentna pravna lica agencije za provođenje zakona u BiH su u periodu 2020-2022 godina nadležnim tužilaštvima podnijele dva izvještaja o počinjenim krivičnim djelima i to kako slijedi:

Naziv institucije	Broj izvještaja o počinjenim KD za rezidentne PO u 2020.	Broj izvještaja o počinjenim KD za rezidentne PO u 2021.	Broj izvještaja o počinjenim KD za rezidentne PO u 2022.	Vrsta djela
Federalna uprava policije	0	0	0	
MUP RS	1	1	0	Zloupotreba položaja i ovlaštenja i falsificiranje isprava; Kompjuterska prevara
Kantonalna MUP-ova	0	0	0	
Ostale organizacione jedinice SIPA (KIO, regionalni uredi)	0	0	0	
Finansijska policija			0	
UKUPNO	1	1	0	

Tabela 30. Povratne informacije agencija za provođenje zakona koji se odnose na rezidentne pravne lica

Istovremeno podnesen je jedan izvještaj zbog sumnje na počinjenje KD Zloupotreba položaja i ovlaštenja a istim je bila obuhvaćeno rezidentno pravno lice u stranom vlasništvu (Norveška) i to kako slijedi:

Naziv institucije	Broj izvještaja o počinjenim KD za PO u stranom vlasništvu u 2020.	Broj izvještaja o počinjenim KD za PO u stranom vlasništvu u 2021.	Broj izvještaja o počinjenim KD za PO u stranom vlasništvu u 2022.	Vrsta djela
Federalna uprava policije	0	0	0	
MUP RS	0		0	
Kantonalna MUP-ova	1 (rezidentna PO u stranom vlasništvu – Norveška)	0	0	Zloupotreba položaja i ovlaštenja

Ostale organizacione jedinice SIPA (policijski službenici FOO, KIO, regionalni uredi)	0	0	0	
Finansijska policija	0	0	0	
UKUPNO	1	0	0	

Tabela 31. Povratne informacije agencija za provođenje zakona koji se odnose na rezidentna pravna lica u stranom vlasništvu

3.8. Postupanje policijskih službenika FOO-a

Policijski službenici FOO-a su u periodu 2020-2022 godina nadležnim tužilaštvima u BiH podnijeli izvještaje o počinjenim krivičnim djelima, a kojima su bila obuhvaćena pravna lica i to kako slijedi:

Godina	Broj izvještaja o počinjenom KD	Broj PO na koje se odnose izvještaje	Vrsta pravnog lica		
			Rezidentna PO u domaćem vlasništvu	Rezidentna PO u stranom vlasništvu	Nerezidentna PO
2020	4	10	7	3 ¹⁸	
2021	4	7	6	1 ¹⁹	
2022	8	15	6	1 ²⁰	9 ²¹
Ukupno	16	32	19	1	9

Tabela 32. Broj izvještaja o počinjenim krivičnim djelima podnesenim od strane FOO-a, a koji se odnose na pravna lica

Navedenim izvješćima su obuhvaćena sljedeća krivična djela:

- Pranje novca;
- Udruživanje radi počinjenja KD;
- Prevara;
- Krivotvorenje isprava;
- Prevara u privrednom poslovanju;
- Porezna utaja;
- Zloupotreba službenog položaja i ovlaštenja;
- Zloupotreba čeka ili kartice.

¹⁸ Radi se o rezidentnim pravnim licima u čijoj su se vlasničkoj i upravljačkoj strukturi nalazila fizička i pravna lica iz Izraela i Bugarske

¹⁹ Radi se o rezidentnoj pravnom licu u stranom vlasništvu – državljanin Kine

²⁰ Radi se o rezidentnoj pravnom licu koje se nalazi u vlasništvu državljanina iz R. Hrvatske

²¹ Radi se o pet slovenačkih predstavništva u BiH, te 4 nerezidentne PO i to sa Kipra (2) i Kajmanskih otočja (2)

4. Međunarodna saradnja

FOO BiH je, u periodu 2020.-2022. godina, s drugim finansijsko-obavještajnim jedinicama razmijenio ukupno 540 informacija/zahtjeva, kako slijedi:

Godina	Zaprimljeni zahtjevi/informacije	Prosljeđeni zahtjevi/informacije
2020	31	140
2021	42	157
2022	36	134
Ukupno	109	431

Tabela 33. Broj razmjenjenih informacija/zahtjeva sa drugim finansijsko-obavještajnim jedinicama

Od ukupnog broja zaprimljenih informacija/zahjeva, 291 se odnosio na pravna lica/aranžmane i to kako slijedi:

Godina	Zaprimljeni zahtjevi/informacije koje se odnose na PO	Prosljeđeni zahtjevi/informacije koje se odnose na PO
2020	16	92
2021	21	95
2022	8	59
Ukupno	45	246

Tabela 34. Broj razmjenjenih informacija/zahtjeva sa drugim finansijsko-obavještajnim jedinicama koji se odnosio na pravna lica/aranžmane

4.1. Zahtjevi/informacije prosljeđeni drugim FOO

Kada je riječ o prosljeđenim zahtjevima/informacije koje se odnose na pravna lica, njih 213 se odnosilo na rezidentna pravna lica a 33 na nerezidentna i to kako je navedeno u nastavku:

ZEMLJA	REZIDENTI	NEREZIDENTI
Crna Gora	1	
Albanija	1	
Srbija	5	8
Slovenija	10	5
Slovačka	4	
Velika Britanija	41	
Hrvatska	17	2
Izrael	1	
Malta	2	
Češka Republika	1	1
Belgija	5	
SAD	10	

Njemačka	21	
Španja	6	
Švedska	7	
Nizozemska	10	1
Bugarska	2	2
Azerbejdžan		1
Turska	6	2
Hong Kong	8	
Francuska	2	1
Kajmanska ostrva	1	
Poljska	7	
Italija	5	
Irska	1	2
Austrija	2	2
Švicarska	9	1
UAE	5	
Mađarska	2	
Južna Koreja	1	
Portugal	3	
Kipar	2	1
Luksemburg	2	1
Lihtenštajn	2	
Litvanija	1	2
Kuvajt	1	
Grčka		1
Gibraltar	1	
Sirija	1	
Latvija	1	
Tajland	1	
Australija	3	
Južnoafrička Republika	1	
Meksiko	1	
UKUPNO	213	33

Tabela 35. Ukupan broj prosljeđenih zahtjeva/informacija drugim finansijsko-obavještajnim jedinicama a koji se odnosi na pravna lica

Što se tiče zemalja učesnica u izradi procjene rizika, informacije/zahtjevi su prosljeđeni Srbiji (13), Albaniji (1) i Crnoj Gori (1), kako slijedi:

Zemlje učesnice	Rezidentne PO	Nerezidentne PO
Crna Gora	1	
Albanija	1	
Srbija	5	8
Ukupno	7	8

Tabela 36. Ukupan broj prosljeđenih zahtjeva/informacija drugim finansijsko-obavještajnim jedinicama a koji se odnosi na pravna lica povezane sa zemljama učesnicama

4.2. Zahtjevi/informacije zaprimljeni od drugih FOO

Istovremeno, od drugih FOO je zaprimio 45 zahtjeva/informacija koji su se odnosili na pravna lica, kako slijedi:

ZEMLJE	REZIDENTI	NEREZIDENTI
Slovenija	3	8
Crna Gora	3	1
Sjeverna Makedonija	1	
Albanija		1
Srbija	6	
Slovačka	1	
Velika Britanija	1	
Hrvatska	3	
Malta	1	
Njemačka	3	2
Nizozemska	2	
Bugarska		1
Bjelorusija		2
Italija	1	
Austrija	1	
Lihtenštajn		1
Sirija	2	
Indija	1	
UKUPNO:	29	16

Tabela 37. Ukupan broj zaprimljenih zahtjeva/informacija od drugih finansijsko-obavještajnih jedinica a koji su se odnosili na pravna lica

Što se tiče zemalja učesnica u navednoj procjeni rizika, njih šest je zaprimljeno od Srbije, 4 od Crne Gore, te po jedan od Makedonije i Albanija a što je tabelarno predstavljeno u nastavku:

ZEMLJE UČESNICE	REZIDENTI	NEREZIDENTI
CRNA GORA	3	1
SJEVERNA MAKEDONIJA	1	
ALBANIJA		1
SRBIJA	6	
UKUPNO:	10	2

Tabela 38. Ukupan broj zaprimljenih zahtjeva/informacija od finansijsko-obavještajnih jedinica zemalja koje su učestvovala u procjeni a koji su se odnosili na pravna lica

4.3 Međunarodna saradnja ostvarena putem INTERPOL²²

INTERPOL	2020.		2021.		2022.	
ZAPRIMLJENI	ML	FT	ML	FT	ML	FT
UKUPNO	61	1	54	1	45	1
PROSLIJEĐENI	ML	FT	ML	FT	ML	FT
UKUPNO	8	0	12	2	15	0

Tabela 39. Saradnja ostvarena putem INTERPOL

5. Podaci o dokumentovanim krivičnim djelima

Podaci o broju istraga, podignutih optužnica i pravosnažnih osuđujućih presuda protiv pravnih lica u BiH od nadležnih tužilaštava i sudova prikupljeni su posredstvom VSTV-a koje je dostavilo podatke za period 2018.-2022.godine.

Tako su tužilaštva u BiH u navedenom periodu donijela naredbe o provođenju istrage protiv 81 pravna lica u ukupno 281 predmeta u kojima su donesene naredbe o provođenju istrage protiv 656 lica (navedeni broj uključuje pravna i fizička lica za KD pranje novca kao samostalno ili povezano KD).

Tužilaštva u BiH su, u periodu 2018.-2022. godine, podigla optužnice protiv četiri pravna lica u ukupno 242 predmeta, u kojima su podignute optužnice protiv 341 lica (navedeni broj uključuje pravna i fizička lica za KD pranje novca kao samostalno ili povezano KD).

Sudovi su u periodu 2018.-2022. godine donijeli pravosnažne osuđujuće presude protiv četiri pravna lica u ukupno 233 predmeta u kojima su donesene pravosnažne osuđujuće presude protiv 282 lica (navedeni broj uključuje pravna i fizička lica za KD pranje novca kao samostalno ili povezano KD).

VSTV BiH ne raspolaže podacima koji se odnose na pravne aranžmane.

6. Ostalo

Kako bi se prikupili podaci o stranim pravnim licima koja posjeduju nekretninu u BiH upućeni su zahtjevi entitetskim geodetskim upravama od kojih je zaprimljen odgovor da na nivou entiteta nema centraliziranih evidencija, odnosno baze podataka o nepokretnostima, već da se podaci vode u područnim jedinicama, odnosno pri općinskim sudovima.

²² Navedeni podaci će naknadno biti raščlanjeni prema zemljama

7. Zaključak

Činjenica da je za obavljanje djelatnosti u BiH propisana obaveza registracije nekog vida pravnih lica koja za poslovanje moraju imati otvoren bankovni račun i činjenice konstatovane u Dopuni NRA koje ukazuju da su kao tipologije pranja novca identifikovana korištenja bankarskog sistema, odnosno zloupotreba proizvoda i usluga pružalaca bankarskih usluga; tržište kapitala; fiktivni poslovi koji uključuju i korištenje pozajmica i zloupotrebe registrovane djelatnosti pravnih lica jasno ukazuju na postojanje značajnog rizika od iskorištavanja pravnih lica u svrhu vršenja pranja novca, odnosno da su pravna lica podesna za vršenje pranja novca. Pored navedenog, iskustva u postupanju agencija za provođenje zakona i tužilaštva iz BiH takođe ukazuju na isti zaključak zbog činjenice da je vrlo česta pojava da se u uočenim i dokumentovanim tipologijama pranja novca, u većoj ili manjoj mjeri, pojavljuju pravna lica čak i u slučajevima u kojima ista nisu optužena ili osuđena.

Uzmu li se u obzir zakonski propisi kojim je uređena oblast uspostave i poslovanja pravnih lica u BiH te iskustva iz postupanja agencija za provođenje zakona i tužilaštva u BiH, proizilazi zaključak da su ranjivosti pravnih lica povezane sa sljedećim dimenzijama ove oblasti:

- u pogledu oblika organizacije, kako je ranije navedeno, primijećeno je da su u identifikovanim i dokumentovanim tipologijama pranja novca najčešće zastupljena društva sa ograničenom odgovornošću zbog činjenice da je njihova registracija lakša u odnosu na npr. dionička društva kao i zbog činjenice da ista mogu obavljati djelatnost sa minimalnim resursima uključujući i broj zaposlenih. U vezi sa oblikom organizacije, iz iskustva agencija za provođenje zakona i tužilaštva, posebno je ranjiva kategorija predstavništava stranih pravnih lica u BiH zbog činjenice da ista po propisima koji su na snazi nisu dužna voditi poslovno knjigovodstvo (osim u dijelu koji se odnosi na plate i doprinose u vezi sa platama zaposlenih) te su zbog toga primjetne pojave zloupotreba takvih predstavništava isključivo u predmetima pranja novca stečenog krivičnim djelima u inostranstvu u čijem počinjenju učestvuje pravno lice osnivač predstavništva u BiH;
- u pogledu djelatnosti koje obavljaju pravna lica, koje se generalno mogu svrstati u pružanje usluga i promet roba, utvrđeno je da se u identifikovanim i dokumentovanim tipologijama pranja novca najčešće koriste djelatnosti koje nisu ili su minimalno vezane za promet roba jer "materijalnost" roba je podložnija i znatno lakša za kontrolu i utvrđivanje nedostataka u poslovanju od strane nadležnih organa;
- u pogledu osnivača/vlasnika pravnog lica, činjenica da je u zemlji postoji značajan procenat nezaposlenih dovodi do pojave da se takva lica iskorištavaju za registraciju kompanija koje u stvarnosti ne posluju već se registruju isključivo za obavljanje transakcija i značajan broj takvih lica svjesno prihvata takvu ulogu dok je manji broj onih čije je povjerenje i neiskustvo (prvo zaposlenje) iskorišteno u navedenu svrhu. Ova kategorija lica je često upotrijebljena i za obavljanje poslova direktora u pravim licima registrovanim u navedenu svrhu. Pored navedenog stranci kao osnivači i direktori u pravnim licima su generalno kategorija koja je rizična zbog činjenice da se u svakom momentu mogu napustiti zemlju i značajno otežati ili onemogućiti krivično gonjenje organima u BiH.